

Miejsce
na naklejkę
z kodem szkoły

dysleksja

MOL-R1A1P-062

EGZAMIN MATURALNY Z JĘZYKA LITEWSKIEGO

Arkusz II

ARKUSZ II

POZIOM ROZSZERZONY

MAJ
ROK 2006

Czas pracy 130 minut

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 12 stron. Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
3. Nie używaj korektora, a błędne zapisy przekreśl.
4. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.
5. Możesz korzystać ze słowników językowych.
6. Wypełnij tę część karty odpowiedzi, którą koduje zdający. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.
7. Na karcie odpowiedzi wpisz swoją datę urodzenia i PESEL. Zamaluj ■ pola odpowiadające cyfrom numeru PESEL. Błędne zaznaczenie otocz kółkiem ⊗ i zaznacz właściwe.

Życzymy powodzenia!

Za rozwiązanie
wszystkich zadań
można otrzymać
łącznie
40 punktów

Wypełnia zdający przed
rozpoczęciem pracy

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

PESEL ZDAJĄCEGO

--	--	--

KOD
ZDAJĄCEGO

Arkusz zawiera dwa tematy sprawdzające tworzenie tekstu własnego w związku tekstem literackim. Wybierz jeden z nich i napisz wypracowanie. Wybrany temat podkreśl.

1 tema: **Senatvės negalios ir nereikalingumo problema J. Biliūno apsakyme *Brisiaus galas*. Prisimink kitus Biliūno apsakymus, kur pagrindinis motyvas – nenaudingumas, nereikalingumas ir palygink juos.**

Jonas Biliūnas

Brisiaus galas

Šaly dienadaržio durų, ant didžiulės spalių krūvos, guli senas Brisius – žilas, apžabalęs. Matyti jisai dar mato, bet tik kaip per dūmus, ir savo žmogaus labai dažnai nebepažįsta. Sunki senatvė ir jam: visų užmirštas, apleistas. Patsai gerai jaučia, kad mažai kam bereikalingas. Bet kiek galėdamas rūpinas dar būti naudingas. Nors nebeprigirdi, o sunkios blakstienos amžinai merkia jo tarškanotas akis, tačiau vaiko nuo savęs snaudulį ir klausos. Beklausydamas apsnūsta... Ir girdi per miegą: šlama netoli, tartum eina kas svetimas... Sunkiai kelias senas Brisius iš guolio ir loja užkimusiu, mieguistu balsu.

– A tu, žabali, ar nenustosi!.. Savo žmogaus nemato, - girdi jisai pažįstamą balsą.

Susigėdęs šiepia bedantį snukį, inkščia gailiai, tartum atsiprašydamas, ir, paspaudęs uodegą, vėl susiriečia guoly...

Jau nebe kartą Brisių pajautos apgauna, jam gėdą padaro. Dažnai troboj, viduasly gulėdamas, sapnuoja jisai vagį ir vilką, kuriuos, jaunas būdamas, kadaį vijo, ir jam pradeda regėtis, kad tie priešininkai vėl dabar tyko: kelia jisai tada savo seną galvą nuo kojų ir, tartum ko išsigandęs, netikėtai... suloja: am! am!

Ir netikėtai vagies vietoj girdi tik iš visų pusių iškalbinėjimo balsus:

– A tai žilis! Visai iškvaišo.

Nežinodamas, kur dėtis iš gėdos, kelias jisai iš viduaslio ir, paspaudęs uodegą, lenda pasuolin.

– Kur velkies? Eik oran! – šaukia ant jo.

Ir Brisius nuliūdęs dūlina pro duris.

Dabar jisai bijo trobon ir beeiti. Verčiau jau ant spalių gulėti: vis mažiau kitiems po kojom maišytis. Teisybė, troboj labai gera, pastalėj gulėti šilta. Bet kaulų graužti vis tiek jau nebegali, o nuo musių ir tenai sunku senam apsiginti. Ir čionai, jo senatvės pasigailėję, atneša jam kartais kruopų geldelėj palakti, o ne – tai išalkęs eina pašalėmis tokio maisto ieškoti, į kurį seniau ir žiūrėt nežiūrėjo. Taip ir skursta senatvėj...

O juk buvo jaunas ir jisai, stiprus ir visų branginamas. Tada apsigint nuo žmonių negalėjo. Su juo vaikai žaidė, jį račiukuos įsikinę, važinėjo: nepyko ant jų Brisius, kad ir kartais visai be reikalo jam skaudžiai suduodavo, - žinojo, kad mažas ir silpnas ir maža dar teišmano. Jį troboj kiekvienas į save šaukė ir duona penėjo, medžiotų su savim vedės. Ustovas ir varškės jam negailėjo, bet tik nuo jo namo nelėktų, galvijus dabočių. O kiek dar, jau senas būdamas, juokų piemenims pridarydavo! Užmes jie, būdavo, ant Brisiaus galvos čerkazėsių ieškotų. Ir visados surasdavo, nors tasai už pusvarsčio aukščiausioj eglės viršūnėj būtų pasislėpęs. Susekdavo, imdavo loti. Neidavo, kolei tasai nenulips. Pamatęs nulipantį, nesitverdavo iš džiaugsmo, šokinėdavo inkšdamas aplinkui ir, sugrižęs į piemenis, iškišęs liežuvį, žiūrėdavo tai į juos, tai į krepšelius: žinojo, kad iš ten būtinai gaus mėsos kruopelę ar duonos plutelę. Tačiau ir piemenys jį užmiršo...

Guli senas Brisius ant spalių ir sapnuoja. Mato jisai per miegą antis, kurias jo šeimnininkas šaudo, o jisai iš vandens neša. Ir tiek tų ančių daug, tokios jos riebios! Pramerkia Brisius akis ir saldžiai žiovauja, jas atsimindamas. Bet kaipgi jisai stebisi iš tiesų priešais save šeimnininką su šaudykle už pečių pamatęs. Savo akim nenori tikėti: turbūt ir jį sapnuoja...

Bet aiškiai girdi, kaip tasai šaukia:

– Sa, Brisiau, sa!

Tai turbūt iš jo, seno, juokias? Kam?

– Sa, Brisiau, sa! – vadina šeimininkas.

Brisius šiepa snukį, tartum norėdamas šyptelėti, bet tik kažin kaip gailiai inkščia...

– Sa, Brisiau, sa!..

Jisai nenorom atsikelia nuo spalių ir seka paskum, ne taip kaip pirma – jaunas ir linksmas, bet paspaudęs uodegą ir nuliūdęs, kaip koksai kaltininkas.

Šeimininkas eina už klojimo laukan ir atsigreždamas vis šaukia:

– Sa, Brisiau, sa!..

Pamiškėj sustoja. Brisius inkščia bailiai ir žiūri į žmogų, tartum klausdamas, kam čionai jį atvedė. Mato, kaip tasai nusiima nuo pečių šaudyklę, atsitolina nuo jo kelis žingsnius ir pradeda į jį taikinti...

Negali būti?! Brisius netiki. Tai tik pasijuokti iš jo nori. Bet kam taip baisiai iš seno juoktis? Kam? Juk jisai iš baimės tupiasi ant paskutinių kojų, ir per jo snukį rieda gailios, karčios ašaros.

Staiga ugnis ir baisus trenksmas, - ir jisai griūva sopulio pervertas. Pramerkęs akis, tik spėja pamatyti, kaip nuo jo tekinom bėga žmogus, turėdamas rankoj šaudyklę...

Gal ir suprato Brisius, kodėl tasai žmogus jį užmušė, tik nebegalėjo suprasti, kodėl tekinom nuo jo pabėgo: juk jisai mirdamas tik kojas norėjo jam paskutinį kartą palaižyti...

Jonas Biliūnas. *Liūdna pasakas*. Kaunas, 1986. p. 130-136.

2 tema: **Herkus Mantas, Martynas Mažvydas – didvyriai ir kankiniai stiprios dramatinės įtampos lauke. Atskleisk ir palygink dviejų literatūrinių personažų vidinę dramą.**

J. Grušas

Herkus Mantas

(ištrauka)

MANTAS. Likimas pasirodė per daug žiaurus ir man, ir tau, Hirschalsai. Aš negalėjau išgelbėti tavęs. Aš bejėgis...

HIRCHALSAS. Tu – niekas! Pagonių minia tave valdo.

KOLTIS. Užtenka, riteri. Tavo laikas baigiasi.

HIRCHALSAS (*Mantui*). Su tavim noriu atsisveikinti kaip su krikščioniu. Jei tu širdies gilumoje tebesi krikščionis, pažadėk atgailauti už savo darbus – ir aš ramiai sutiksiu mirti.

MANTAS. Aš neatgailausiu už savo darbus. Aš kovoju už Prūsijos laisvę. Mano tauta – už viską aukščiau!

HIRCHALSAS. O dievas?!

MANTAS. Tavo dievas lygiai piktas, kaip ir stabmeldžių dievai. Bet aš buvau pamilęs tavo žmogiškumą, Hirschalsai.

HIRCHALSAS. Mano žmogiškumas baigiasi ten, kur prasideda tikėjimas... Tai būk prakeiktas! Anatema!

KRISTINA. Neprakeik jo, neprakeik!.. Maldauju...

HIRCHALSAS. Jis apsikrikštijo ir išdavė krikščionybę! (*Kolčiui*) Veskite mane ant laužo.

KOLTIS (*kariams*). Varykite belaisvius!

KRISTINA. Prūsai! Prūsai! Jis mylėjo Herką! Prūsai! Prūsai!

Visi išeina. Lieka Mantas ir aklas kanklininkas.

MANTAS. Štai dar viena beprasmė auka! Ir kokia auka! Ir kam ji? Dievams? O kas tai yra dievai? Ar ne mūsų pačių sudievinas žiaurumas, sudievinata vergija, sudievinata baimė?! Krikščionys žudo mus savo dievo vardu. Mes tuo pačiu jiems atsikeršijame. Ir vieni, ir kiti per brangiai mokame už savo tikėjimą. O jei dievus nuverstume nuo sosto ir nuo altoriaus? Kuo tada tikėtume?.. Aš tikėjau žmogumi. Tikėjau jo protu, jo darbais. Bet kuo gi jis skiriasi nuo savo dievų? Ar ne per brangiai ir aš moku už savo tikėjimą? Ar nežudys žmogus žmogaus tol, kol amžiai pasibaigs? Dievai mirs, gims nauji, o žmogus liks amžinas. Atidaviau mirčiai tą, kuris vertas žmogaus vardo. Ar neišdaviau savo tikėjimo? Ar yra didesnis bejėgis už vadą ir valdovą? Kuo aš virtau? Kuo tikiu? (...)

Grušas J. *Raštai*. T.1.V.,1980 p.107-108

J. Marcinkevičius

Mažvydas

Vilnius. Dominikonų vienuolyno požemiai.

MAŽVYDAS

Atsibundi - ir nežinai ar tu,
Dar gyvas, ar jau miręs! Po šiais skliautais
Sustoja laikas. Tik girdėt, kaip kabo
Viršum galvos dulkėta amžinybė.

(Isiklauso)

Širdis, atrodo, plaka – taigi gyvas.
Ar džiaugtis, ar liūdėt dėl to? Žmogau,
Nepiktžodžiauk, - nes gyvasties siūlelis
Ne tau priklauso. Tu esi beturtis.
Tu nieko neturi.

(Bando keltis – sudejavęs sukniumba)

Išskyrus skausmą.
Tu nieko neturi išskyrus skausmą.
Ir niekas iš tavęs jo neatims –
Nei priešai, nei draugai. Esi turtingas,
Jei dar kentėt gali ir jei pasaulį
Jauti kaip sopolį, kurio centre
Negėstančia žaizda žmogus liepsnoja. (...)

(Raktų žvangesys prie durų. Įeina trys vienuoliai)

PIRMAS VIENUOLIS

Martynai Mažvydai!

MAŽVYDAS

Girdžiu, girdžiu.

ANTRAS VIENUOLIS

Ant kelių klaupkis!

MAŽVYDAS

Aš tiktai prieš dievą

Klaupiuosi...

TREČIAS VIENUOLIS *(prišokęs paklupdo Mažvydą ir laiko jį taip)*

Tu, šetono sėkla, klaupkis!

PIRMAS VIENUOLIS

Dominikonų ordino prioras

Įsakė man šią ištarmę paskelbti.

(Persižegnoja, skaito)

Šventoji dievo motina bažnyčia,
Išnagrinėjus nuodėmę ir kaltę
Eretiko, bedievio, atskalūno,
Paskendusio liuteronizmo baloj
Ir griaušančio tikėjimo vienybę,
Krikščionių susiklausymą bei meilę,
Atradusi jį kaltą...

(Bejėgiškai nuleidžia rankas)

Negaliu –

Nuo šitokios kalbos liežuvis lūžta...

(Įtūžęs suglamžo popierių, šaukia)

Martynai Mažvydai! Kad ligi ryto
Nė kvapo tavo Vilniuje neliktų!
O jeigu vėl į mūs rankas pakliūsi,
Tai nė karalius neišgelbės...

Klebonija

MAŽVYDAS

Vaikeli mano, Kasparai! Sūnau!

(Puola prie jo)

Atleis man, dovanok! Žinau – nevertas,
Vienok meldžiu – ištark bent sykį: tėve!

Kareiviai išveda tylintį Kasparą

MAŽVYDAS *(šaukia)*

Ištark man: tėve! Pasakyk: atleidžiu!

(Užsigula ant lango)

Jisai kažką pasakė! Jūs girdėjot?

Jisai už durų man kažką pasakė.

Tikriausiai jis pasakė: mano tėve!

(Puldinėja prie visų klausinėdamas)

Ar negirdėjot, a? Ar negirdėjot?

Man rodos, jis pasakė: mano tėve...

(Sukniumba prieš kryžiu)

Dabar ir aš – kaip tu... Išleidau sūnų.

Atidaviau, kad jo krauju išpirkčiau

Save ir savo kalnę... Pareiga, -

Tu vėl man pasakysi? Bet jau viskas.

Aš nežinau, kur nešti šitą kryžių,

Nes stoviu vienas ant bedugnės krašto,

Žiūriu į savo sielą ir svaigstu –

Išdegusi, tuščia, bevaisė žemė.

Paimk mane už rankos, vesk, parodyk,

Nes ką aš pasakysiu, kai manęs

Paklaus štai šitie žmonės? Kai aš pats

Savęs paklausiu? Ką aš pasakysiu

(Vėl pripuola prie lango, žiūri užsigulęs)

Gal būt, aš pasakysiu: Lietuva...

Ji neatleidžia man tos išdavystės,

Kad palikau ją kitados... kad dievą

Aukščiau už ją laikiau...

(Grūmoja kumščiu pro langą)

Ji neatleidžia.

Nedovanoja...

(Atsisuka, tiesiai, sunkiai, bejėgiškai nuleidęs rankas)

Dieve, ji teisi!

Marcinkevičius J. *Mažvydas*. V., 1977. 78-79, 82-83, 145-147 p.

